

МУҲАММАД ИСМОИЛ

ТАСАВВУР ЧИЗИҚЛАРИ

Шеърлар

**ШАРҚ НАШРИЁТ-МАТБАА КОНЦЕРНИ
БОШ ТАҲРИРИЯТИ
ТОШКЕНТ-1998**

© «Шарк» нашриёт-матбаа концерни
Бош таҳририяти, 1998.

* * *

Бу орзумас, соғиниш холос,
Бу орзиқиш, ниҳояси йўқ.
Бу тўлиқиш, фидоликка хос,
Бу висолдир, паймонаси йўқ.

Олов бўлмас бу маънос истак,
Тугамайди аммо ғурбати.
Бир савдойи хаёл сингари
Йўқлик сари бу ишқ журъати.

Истамам гоҳ ундай сазони,
Аммо бўшай олмайдир кўксим.
Мен бахт дея жабру жафони,
Умидларнинг захрида ўсдим.

Бир умрда бир бор бўлса ҳам
Софдир дилнинг беҳос титраши.
Дерман: — Качон топади барҳам
Ҳаётимнинг алаҳсираши?

* * *

Бир сония ичра тўсатдан
эвазига ўлимнинг агар
жаннат ваъда бўлса, ўлмасдан
юрмас эдим ғофил, дарбадар.
Бир сония ичра бўлсайдим
бир зарб билан етишсам бахтга,
интилганим сонсиз лаҳзалар
орқасида туюлган аҳдга.
Аммо фақат келар дақиқа,
аммо фақат келади ҳукм,
ва юзага чикмас ҳақиқат
ва мен эплай олмовчи ҳужум.
Ва кўринмас бирор натижа
ва аламга тўлгувчи умид
ва фурсатни кутмоқ ҳамиша
ва нусратга нолейиқ муҳит.
Ва чидамнинг сўнгги лаҳзаси
ва тўхтатиб бўлмайдиган қасд
ва ожизлик, хўрлик азаси
ва қайтадан терс қайтувчи шахд.
Олий бахтга интилсанг жондан,
Ҳар сония йиллардай узун.
Йиллар керак экан бир онда
Сўнгсиз бахтга етишмоқ учун.

ЮРАК

Ўзга сайёрадан келган бу юрак,
Ўзга оламлардан келгандир бу жон.
Бу маҳзун дунёда тугилмак, юрмак,
Яшамак бир армон, туганмас армон.

Ўзга оламларда бўлса ватанинг,
Ўзга оламларда бўлса муҳаббат,
Мана шу тупроқ деб, шу ҳаётни деб,
Алдансанг бир умр, алдансанг фақат.

Ўзингни қўймоққа жой тополмасанг,
Кўкда бўлса ўзинг излаган ватан.
Кишан бўлса замин, сен тонолмаган,
Умринг, келар кунинг бўлса бир кишан.

Кўкка кетмоқликни истайсан, аммо
Сен шаҳид эмассан, сенсан насли хор.
Зеро, сен ўлдирсанг арзир бу дунё,
Зеро, ўлдирмоққа у доим тайёр.

* * *

Гўллик гўлликча колди.
Итдан таркаган —
— маъюслик —
кўчки тагидан,
олиб кетди мовораларга.
Сокинлик — сен талафотим.
Нега ўтмас бу йўқсил вақт.
Гуноҳларим ёдга қайтар,
ортга қайтар ғазовотим —
Сўзларингнинг тўхтов билмас
синоати.
Хусн тўлқинлари сўкининг!
Осмонни ўймаган хисларим,
Сизнинг учун хитой девори.
Ишқ бирлигимас
матохиман
ўлчанаётган.
Таъмирлашар
Минглаб йиллик
Соғинч иморатимни.
Сағирлашар сўзга тушган
умид нақаротимни.
Ночорлик ҳар куни
бахш этар
гезарган туркини.
Мен энди,
Мен энди Ҳаводамас
Қумда сузарман.

* * *

Имконимдан улкан истакнинг
ёввойи гуллари
ёяди атрин:
«Ўйларимни йўриғига
бойлаган ёр —
бахти бекор.
Хур қизлар бор,
Олиймақом
таъмизи пок
Ишқим этса тинмай давом,
сўроқ қилинмаса
сайёҳ хуморим.
Ўзбошимча кучланишларга
тўлиб кетса ихтиёрим.
Ва юзада юрсам
рўшнолик қўриб,
хис хис эмас,
у бир пайраха.
Ёшлик қўри
йўлларни ёлласа
муқим қолмай
ишқий талваса...»

ПУШАЙМОН

Танимнинг шарбати
пайвандланиб сингади,
симиради бир вужуд.
Лек дилимда унутганим
Гўзалликнинг руҳи ўртанар,
виждон яратаркан ҳукуки
ожиз томонига дўндим дунёнинг.
Ўгай бахтни енгмоқ учун
ҳар қандай туйғуга савдогар —
— таянган топинганим
нола бўлиб ёғилаверар.
Кўксимда нафаси қисилган,
гангиган онги вақтнинг —
— гўзалликни енга олмас онг.
Оромбахш хушсизлик унгуларига
сизмай юрак ярми:
— Ҳайф, — дейди ўзининг
эркалигини.

* * *

Кўнглимдаги гуноҳлар —
— мен йиқилгувчи чоҳлар.
Билинтирмай турар яшаб,
аммо чоҳга юрар бошлаб.
У не жазо билиб бўлмас,
дил қийналар, у ўлмас.
Куйсанг қанча гар ўртаниб,
келаверар ҳам тўпланиб.
Олдин олай дедим, бироқ
чоҳ тобора бўлди кўпроқ.
Не ҳамга дуч этса ҳаёт,
ўзимдандир бари нахот?
Ҳамма қилган ҳамма гуноҳ,
мен учун ҳам бўлгайми чоҳ?
Минг гуноҳ тортса қаърига,
етарми жоним барига?

СЎНГГИ ЎКИНЧЛАР

Ўжар ва бебош ҳис ачитқи каби
Идрокни қоплади. Ишқ азоблари,
Дарди энди менда кадр топмайди,
Софлана олмайди энди матлабим.
Нейтрондай ўқида айланса иқро,
сўнмас эди, сўнмас
ишқ васвасаси.
Барибир энди мен, барибир бекор,
Тушунмоқ истайман
меҳр не асли?
Энди истасам ҳам, истамасам ҳам
Келгандай ўткинчи ҳислар иқлими,
Мезондаги нурдай омонат алам
тўплай олмас дилнинг
эзгу халқини.

* * *

Ҳовлиқма, бу
хуш туйғуларни
Яратган эгамга айтарсан фақат.
Бу — жинслар ўзанин тумори.
Бу — хасмий, жисмоний иборат.
Аёл — олийлигинг раққосасидир.
Завқ, кайғунгнинг насли халқобни,
жавҳарига қўймоқ фарз, дастур
дилда сақла аммо савобин:
— Аёлликнинг ул таровати,
руҳий қисми умумборлиқнинг.
Англагайсан табиатдаги
Яратувчан бахтиёрликни.

* * *

Қартайган онаси ва етим, оч боласини
боқиш йўлин тополмай ўзгача чорасини,
қаноат қондирмаган, бева қолган ул аёл
биргина либос билан ардоқланувчи, ҳалол
вужудини энди-да кимларгадир кўрсатиб,
кийинар, эвазига кўрк очиб, кўз ўйнатиб.
Бироқ уй тўридаги қолган-қутган қадрни,
гўё аёл кўйлагидан йиртиб бир парчасини,
фахш ҳар кун учиради, кадр учар ҳар куни,
аёл эса, кўча кезар, бўяганча афтини,
барча қарар: қават-қават кийинса ҳам ул аёл,
яланғочдай ҳаммаёри кўринади бемалол.

БУГУН НЕКИ...

Умримни бағишлай деб
чоғлангандим неча бор.
Сен изн берганингда
бўлармидим бахтиёр?
Бугун неки омадим
юришмаса сезгайман,
кулфат сари адашиб
умрим борар энкайган.
Сен томонга қайтмоққа
журъатим ҳам йўқ бўлган.
Журъатимни вақт деган
каламушлар еб кўйган.
Ўз умрингни авайлаб
севганингга бермасанг,
минг йил яшасанг, минг йил
каламушлар ер экан.
Кошки бор-будни бериб
тўлай олсайдик товон.
Севги алданмас экан,
Умр сўрар ёки жон.
Букун неки омадим
юришмаса сезгайман,
Кулфат сари адашиб
умрим борар энкайган...

ҚУСР ХОНАНДАСИ

Жароҳат асорати
мудҳиш тамғасин солган,
пуштсизлик касофати
баҳра олади қондан.

Туни билан тўлғонар
ожизликнинг бандаси,
ундан олдин уйғонар
қусрининг хонандаси.

РУБОИЙ

Бу ҳаётда мен ўзгаман, ўзга ҳаёт кўшиғи,
На да ҳозир, на эртага кўринади у уйғун.
Менинг умрим қолиб кетган Расулulloҳ даврида,
Рухим билан ўзим айри яшаб юрибман бугун.

ЮРАККА ЭЪТИРОЗИМ

Қурбинг қурғур ўлармон,
хар туйғуси серуйқу.
Қўзғар на ишқ, на армон,
на кулгу-ю, на қайғу.

Сўнгсиз иштиёқ учун
шиддат қайда, қайдасан?
Ҳаёт очса қулочин,
сен совуққон қарайсан...

Сен само меҳварида
зеро, мангу ўлмайсан.
Икки дунё бағрида
сенинг билан йўқдайман.

ҚАҲВАХОНАДА

Айлангандир ёруғ тутун тусига.
Ажнабий мусиқа,
миллати, тили
бегона бизларни эллаб ўзига,
кўтарар дилни.
Тўрнусха, оқ-қора ёпинчиқдаги
бўлиқ оёқларин бир қиз кўз-кўзлар.
Ажнабий мусиқа дилга ёқади,
тилга
мен билмаган нотаниш сўзлар.
Илонтус оёқлар қаттиқ чирмайди,
мен туйғуга маҳбус, нотавон кимса,
ишқ туйдим,
ишқ-ки ераки
ердаги бор жонзот мойил қалбимга.
Қизнинг кўзларида кўраман ўзни:
аксим ёлворувчан, фидойи, ҳолон.
Ким мени меҳрга бунча зор этди,
ташлаб кетди,
У қизни қучаман юмиб кўзимни,
кўзи туғма юмуқ, эҳтирос каби,
бир умрлик азобдан юлиб ўзимни
— бир лаҳзалик меҳр бор-йўқ матлабим.
Сўнг кетарман. Билмам қаёққа,
кўйиб юборса ул илон оёқлар.

* * *

Жисмингдаги илохий
онгсизликни буғлатиб
ковжиратар идрокинг
устихонингга ботиб.
Суягингда хиргойи
манманинсимон товуш,
юздан битта шиори
ҳаволанарди сархуш:
«Кар қилгувчи сукунат
ғужанаги — эрк,
эрк — кўлами мурувват,
тонар йўлинг берк.
Сувда каби эҳтирос
тонса — ихтиёр,
чекланади имтиёз,
чарчайди меёр.
Эсхонанг сохибаси
эрк эрса йўлбош
ўйсизлик лойиҳаси
эсиргар қийғос».
Қолипсиз қалб дийдиёси
гувларди шундай волиб.
Таннинг сирли хумоси
четлатилган васият каби —
бошга кўчгач
не-не аёллар,
кўршапалак сезгиси — хиснинг,
унда сўнган,
у энди сунъий
одамлигин айтгунга қадар:
«Вужудингиз тенглашолмайди,
бағри баҳор борлигим билан.
Онгни қувиб юрганда, дайди
қурбни йўқотдингиз, болалайдиган».

Шунчаки бир қизиқиб, қувонсин деб кўзларим
Факатгина хуснингга бўлган эдим ошуфта.
Бу телба вужудимнинг савдойи жунбушлари
Сенинг хузуринг томон бошлайверди оҳиста.

Ймкони йўқ дегандим, майин қўлларингдан ҳам,
Тотли лабларингдан ҳам минг бор бўса олдим мен.
Нахот севги шу бўлса, сени севмоғим мубҳам,
Кўнгилхушлик бу деган аросатда қолдим мен.

Энг азиз сенсан дедим, кўксингга бошим қўйиб,
Оқиб ўтди жон-тандан ўтли юрак мехвари.
Аммо сева олмадим мен сени шунча суйиб,
Сенга оқиб ўтмади кўнгилнинг мехрлари.

Севгимга ишонди деб, ўз-ўзимдан бўлиб шод
Ўйлар эдим: — фидойи, бир ошиққа йўйдинг сен!
— Сиз кўнгил бермасангиз, биз ҳам кўнгил
бермасмиз
— дея, маҳкамроқ қучиб, қулиб қараб қўйдинг сен.

Шунчаки бир қизиқиб, қувонсин деб кўзларим...

* * *

Аёзли кун айланди,
Булутли кун буралди,
Кўринарли, тушунарсиз
Кўникмалар яралди.
Арча барги шапалок,
Баргда лахтак қор.
Таназзулда яшамок,
Яхтак-яхтак ор.
Хў, совукда музлаб қолган
Нур, шовқин-у, соялар
Тушиб маҳкум ахволга,
Сархушликни соғинар.
Хей,
ҳаво илгагига
юрагимни осаман.
Олиб кетсин керагича
кимки ўтса кўчадан.
Муסיқавий хаёл, ёху,
бахт куйини таратди.
Самовий ишқ сароб, оғу,
Нега уни яратдик?
Шундай бўлди. Токи севсам
Сизга қайтар йўлларим берк.
Севмасликка қўймас аммо
Рухдаги куч, дилдаги эрк.

* * *

Ишқ — истама, ўксинма, кўник
боролмасам ёнингга.
Дарёда оққан кўпик
ўхшар ишқ имонига.
Офтобга тобе олам
тусланади кунма-кун.
Ҳаёт ишқни дамо-дам,
ўзгартар нима учун?
Хўрсиниқ овози-ла
Сени йўқлагум Зиё...
Бир нафаслик бўлса ҳам
дилимдаги дийдиё.
Сендан вафо кутмадим,
на ишқ сўрадим, фақат,
сенга талпиндим ўлим
кувган каби бешафкат.
Сен кетарсан, мен яна
ўзгага бўлгум шайдо.
Бир нафаслик бўлса ҳам
дилимдаги дийдиё.
Иситма иситса ўксинма...

* * *

Сенга кўнглимни тикиб
Сазоларга тўйганман.
Мен бугун сен чалмаган
Наволарга ўйнайман.
Садолардан сархуш, шод
Ўзин ўнглар хаста дил.
Куй сеҳридан ўзга зот
Яралади мустақил.
Куй — кўнгил афсунгари
жоду айлар, яйрар жон.
Баланд янграган сари
дил хаприклар беармон.
Куюш аравасида
Оханг бўлганда ғойиб,
Юрак йиғлар: — Мени бунда
ташлаб қўйма, кет олиб...

* * *

Илхом ҳам илоҳий бир неъмат эмиш,
Тун бўйи кон бўлиб уюшар юрак.
Дилга мос на сўз, на хиргойи келмиш,
Жоним каби мўъжизавий шеър керак.

Рухми у, у туйғу, у келса, енгса,
Лойиқ этса элга, шеърга сўзимни.
Рух келмас, сел этмас, азобдан эса
Ўлдир олмайман ўзим-ўзимни.

СОҒИНЧ

Дилимни билмасдим, дилмасдим.
У сенга ўхшаркан — аксинг у.
Шахсинг у, у сенсан — дилхасмим,
Расминг у, дил айшим — аслинг у.

* * *

Юлдузлар ёнганда мисоли гулхан
Пайғамбар кўксига тўлганди исён:
— Шундай юлдузларни яратиб қўйган
Оллоҳга не учун ишонмас инсон!

Бугун ҳам самода юлдузлар ёнар,
Кўнгил тунларининг юлдузлари йўқ.
Улар — ўқ. Ўкинчдан йилт-йилт тўлғонар,
улар ўкинтириб ўлдиргали ўқ.

Ҳамонки самода юлдузлар ёнар,
Дилнинг минг таъзимли нуфузлари йўқ.
Самода кўк ёнар, офтоб тўлғонар,
Олам ёруғ, иймон кундузлари йўқ.

Ғофилга берилган ҳар лаҳза, ҳар он
сомон йўлларидай узун муҳлатдир.
Юлдузлар эгасин билмаган инсон —
Бу юруғ дунёда юрган зулматдир.

* * *

Вақт домида емирилиб, эшитилмас фарёдим,
Биз маънисин билганча тушлар учиб кетади.
Дунё баҳорларида кўкармоқда хаётим,
Охиратни ўйласам, хушлар учиб кетади.

ҲАДИСДАН

Сен одамни яхши кўргил,
муҳаббатга арзир ул.
У ҳам сенга қўйгай кўнгил
мулкига бўлмасанг қул.

Бу дунёга бўлма асир,
харислик — чоҳ.
Оллоҳни сев, сени ахир
севар Оллоҳ.

РИВОЯТДАН

Жоҳиллик ибтидоси бир уйда эзур,
Ким фано ишкибози, шул уйга келур.
Оллоҳ йиғмиш яхши ишнинг ҳаммасини,
Тарки куфр этган киши топгай уни.

АЙИРИБ ҚЎЙСАЛАР...

Оқни кародан-да ажратиб бўлмас,
Ажратиб бўлмайдди чинни риёдан.
Ва инсон ўлса ҳам хаётга тўймас
Айириб қўйсалар динни дунёдан.

ЗАМОН СЕНГА БОҚМАСА

Замон сенга боқмаса, сен замонга боққайсан,
Умидлардан айрилиб бир хас каби оққайсан.
Ўз қурбингни кишанлаб, кетаркансан азобда,
Хар яхшига ёмон-у, хар ёмонга ёққайсан.

ШУКУРКИ...

Ватан, Ватан нима? Нахотки менга
Ўзбекистон деган юртнинг оғуши.
Доим юртки менга, гар қайси элда
Баланд янграб турса азон товуши.

Она, Она-юртим, онамга каби
Сенинг измингдаман, хизматингдаман.
Сенинг ҳукминг бўлса фосиқ матлаби
Исёндаман, карши қисматингдаман.

Оллоҳнинг мулкидир бутун ер шар
Бандаман деганнинг Ватани — замин.
Унда жорий бўлса Қуръон шартлари,
Унда собит бўлса халифани дин.

Туғилган юртимда аммо разолат
Ғолиб бўлса ҳукми менга ўғайдир.
Тупроқ учун эмас, сарҳад учун эмас
Дин учун курашмоқ бурчим бўлғайдир.

Мўминликдан бошқа миллатим ҳам йўқ,
Ислождан ўзгача йўқ хислатим ҳам.
Ислом деб қайда жон берса бир ғозий
У менинг акамдир, у менинг опам.

Ислом учун севмоқ иймондан, агар
Исломиёй зиёда бўлса ул Ватан.
Заминда қолмади бирорта шаҳар
Тавҳид айтилмаган, такбир янграмаган.

Шукурки, яратган Парвардигорнинг
аввалдан айтган ҳақ ваъдаси бордир.
Зафар — фидоликдан умиди борнинг
Ва ҳамда Оллоҳнинг аҳлига ёрдир.

АМИР ТЕМУР ИСЁНИ

Кимки Оллоҳ йўлида
жиход қилса ғозийдир.
Қуръон ушлаб қўлида
рахмону раҳийм учун
карийм-у, ҳаким учун
алийм-у, азийм учун
раззоқ-у, фаттоҳ учун
ҳакам учун, ҳақ учун
латийф-у, рауф учун
жалийл-у, афувв учун
ғафур учун, нур учун
зоҳийр-у, кодир учун
сабир-у, кабир учун
рашийд-у, мажид учун
шахийд-у, ҳамийд учун
важийд-у, вахийд учун
хофиз учун кўнглида
исён-у, иймон бўлса,
Оллоҳ бор — у ғолибдур!
Оллоҳ ёр — у ғолибдур!
У туғилган ватанда
хукм сурса гар кофир,
ўралгайдир кафанга.
Маҳкум шунга ҳар кофир!
Енгар куч йўқ Оллоҳни
Якка Олампаноҳни!
Ким ҳаққа қурбон бўлса
Ўлим асло топмас у.
Тупроқ аро ётмас у.
Ҳазотдан нажот топгай
Туганмас ҳаёт топгай!

ҲАДИСДАН

Оллоҳ омонати муслима яйраб
Етти кун фидоси бўлса эрининг,
Дўзах сари етти йўлни берк айлаб,
Очгайдир жаннатнинг саккиз эшигин.

* * *

Тангрининг ҳар хукми ҳикмат эканки,
Лаънатлагай кимки тузса заволни:
Аёллар кийимин кийган эркакни,
Эркаклар кийимин кийган аёлни.

* * *

Ноахил кишилар миллат қисматин
Қўлига олса ул миллат йиринглар.
Қутқаринг миллатни, йўқса қийрашин,
Қиёмат соатин кутиб туринглар.

* * *

Золим алдаб юрса, золим яйраб юрса,
Халқлар қараб турса, халқлар қараб турса,
Халқлар кўрмаса гар унинг чорасин,
Оллоҳ азоблагай улар барчасин.

ОРЗУ

Ҳар қандай орзуга ижобат бордир,
Кодирдир, барҳақдир тангри таоло.
Менинг исташларим балки бекордир,
Саҳоба бўлсайдим дейман доимо.

Пайғамбар даврида туғилган бўлсам,
улуғ суронларга умримни бериб,
бутун борлигим-ла шиддатга тўлсам
шуурим, кувватим, қурбимни бериб.

Ўз азиз жонимни қадри ўртагай,
жоним фақат ўша йилларга лойик.
Балки келажакдан умид раводир,
Аммо қайтгим келар ўтмиш томонга.

Инсонларнинг шахсий фикрати аро
Ҳақни танигунча шом бўлди умрим,
Мен иймон ҳукмини истадим, аммо
Бирни жоҳил, бирни вафлатда кўрдим.

Китобларда қолган улуғ даъватни
Ҳаётда кўролмай ўтарман ғариб,
Тангрим, бизга раҳму-шафқатни
Рўзи маҳшар куни этсайдинг насиб.

* * *

Икки йўл айрилган жойда биз қолдик,
Юрган юриб кетди, лойда биз қолдик.
Умримиз бир мазмун топай деганда,
Ғафлат сари учган ёйда биз қолдик.

* * *

Иложсизман дея яшайди тушкун,
Ўзга чорам йўқ деб, юпанар холос.
Билади бу юпанч, тобутдир бугун,
Ўлгач, азоб учун бўлади асос.

* * *

Айбим кўп, азоби хоритар гоҳо,
Курб етмай гоҳ ўзни айблаи олмасман.
Айбда қайта-қайта яшайман ҳатто,
Терскай тушларимни ҳайдай олмасдан.
Ана ўраб турар мени халойик,
Ғазаб кўзларида, тош қўлларида.
Кимдир ўкирар: У қатлга лойик,
Айб ўзида кетар у ўлганида.
Лекин бир сас келар ҳукми холиқдан:
— Ким тангри қошида пок ва бегуноҳ
Аввал у тош отсин, отса розиман,
Унинг борлигидан бўлайин огоҳ.
Қуёш нур сочарди, кўк эди сўнгсиз,
Ҳаётбахш хаволар таралар эди.
Мен қанча кутмайин муте, ўкинчсиз
Оломон тош отмай таркалар эди.
Сўнгра ёлғиз қолдим жазогоҳ аро
Отилмаган тошлар қолди уйилиб.
...Ўзимни айблашдан чарчасам гоҳо
Шу бўшлиқ жазоси келар қуйилиб.
Ожиз бўлиб элнинг ожизлигидан
Тангрини излайман тўкиб кўз ёшлар.
Қанчалик ёлборсам ҳақ илинжида
Бошимга шунча кўп ёрилар тошлар.

Димиққан садолар сиртидаги чанг,
мужмал севгиларга кўнар талабчан.
Қинсиз дил суроби симобдай пастга
оғади
ўзига тенгқур салафдан.
Алам —
сезгиларим сезмас, ёзга,
кўзгуларим камашгувчи минтақалар,
ўзлимдан оздиргувчи имтиёзга,
ихтисосга бошлаб кетар.
Бошлаб кетар
Севги сайёрасин фаслларига,
мен иқлим эмасман.
Соврилмам
уларнинг битимин наслларига,
ёт жинс, мени севмаслардан келган илҳом.
Илоҳ деган умум ўлка бор.
Юрак кетарди,
Аmmo ҳис, бутунлик миннати йўқ.
Бор, вужудийлик улкан муддати,
мавҳумликнинг ажралмас юрти.

ХОМИЛАЛИ АЁЛ ҲАҚИДА ҲИКОЯ

Қалб эди, қалб эди жисмли энди,
Жисмидан ажралиб келди зурёди.
Она ўзин билар тилсимли энди
(Ўзини билмаган билмас худони).
Ҳали жисмидадир пайванди унинг,
Унинг жигарига бош қўйиб ухлар.
Бироз чўзилганда вақти уйқунинг
Ички товушга айланар рухлар:
«Кўзғолиб ол, болам, турақол, болам,
Қаттиқдур жигарим, бошингга ботди.
Бу ёнга ёнбошлаб, ухла, бол болам,
Қисматдан жигарим тош каби қотди».
Бола уйғонади, кўзғолиб эмин,
Она буйрагига қўяр бошини.
Соатлар ўтаркан ташвишда лекин
Она тиёлмади кўзин ёшини:
«Замон келди, енгди, мени хўрлади
Буйрагимнинг бигиз каби тузи бор.
Унда кетмиш пешонамнинг шўрлари
Тур, болам, бошингга у бергай озор».
Бола бошин олар юракка яқин
Онанинг юраги — тўзғиган башар.
Бола тиланади оромин, шавқин,
Она эса ором тополмай яшар.

ФАЙЗУЛЛОҲ ХҶЖАЕВ ХОТИРАСИ

У қасд эди, қайтмасди.

Давр ўзи ўзга келди,

давр ўзи қасдлашди.

Ёв бағрига олган элни

хамон менинг элим деб,

ёв бағрига босган ерни,

хамон менинг ерим деб,

ёв қаҳрига қолган эркни,

хамон менинг эрким деб,

у алданди, айбланди.

У дод эди, у ғанимга:

«Айбламагин, от», — деди.

Аммо ғаним битта ўқни

йўқ қилмади, аяди.

У алданди, камалди.

Чохда қолди аҳллари,

бизга айта олмади.

Айтолмади, қанча одам чоҳга кулаб, алданди.

Чохда қолиб йўл топмади, сўнгра ўлим ахтарди.

Сўнгра чоҳда туғилди ўзин унутган авлод,

Билмас, билмас недир ўлим, ҳамда нимадир ҳаёт.

Бу кун вақтнинг ўзи топди рақобатни, нажотни,

Бу оламни тирилтувчи ғазоватни — ҳаётни

Бир ўч берди, бир куч берди, қадр берди қайтадан,

Қуръон берди, ажр берди, қаҳр берди қайралган.

Ҳар бир ўғлинг хуни учун, қасос унсин сабрингдан,

Қолма мазлум, қолма маҳкум, халқим, кўрқкин

тангрингдан.

У қасд эди, қайтмасди.

* * *

Рухим не истайсан, нени тилайсан?
Сўз айтиб, сўзингни сўзлайолмайсан,
Дард чекиб ўзингни ўнглайолмайсан.
Шодланиб, шодликдан йўк бўлолмайсан.
Рухим, мен-да сенинг эпсиз ўғлингман,
Мен ночор ўғлингман, ўлдиролмайсан.
Сен мени ўзингдай бўлдиrolмайсан.
Дунё вуборингни ололмас санинг,
Бако диёримни ёки масканинг,
Бако даргохида бўлса гар ором,
Ким ерда олмоқда биздан интиқом?
Агар синов учун бўлса фароғат,
Бир кун бу роҳатдан тортсам надомат,
Бир кун бу зулматли дунё роҳида,
Ҳар кадамим кирса гар гуноҳимга,
Жарга кулаётган бўлсам агар мен,
Умр бўйи кулаётган бўлсам агар мен
Ва унга маломат қилсам ҳар доим,
Нечун яратгандир мени худойим?
Бу ажиб дунёни севсам-у нечун,
Яна бир кун яшашимни билмасам бугун?
Жоним туман каби кетса тарқалиб,
Бу дунё сезгимдан кетса ажралиб,
Рухим, сени излай олмасам ҳатто,
Йўқлик ичра бўзлай олмасам ҳатто?
Қийнайдимни ёки ўтар эканим,
Ўзим билмай келиб кетар эканим.
Рухим, сен тангридан келган омонат,
Нечун сенга қилдим бунча надомат?!
Мен кимман меҳрга тиландим бунча,
Кўрқувдан жохилмен, қийналдим бунча.
Рухим, айтгил, сени этдимми ҳароб
Мен ким, кўкка не деб бергайман жавоб?
Рухим, не истайсан, нени тилайсан?
Сўз айтиб ўзингни сўзлайолмайсан?

ЗЕРИКИШ

Даҳолардай зерикдим, толғир.
Тириклик, тўхта!
Лаҳза — куп-курук золдир,
ғичирлайди,
ғичирлайди,
кимирлайди тахта кунларим —
— кукунларим.

Бош эгмай яшадим, беасос.
Ким учун асрадим ғурурни?!
Юзаки юрурим, суямас —
Бўшлиқдир сийратнинг ўрни.

Тўдага ошиққан кўй каби,
ўнгу-сўл хатарга парвосиз,
ўзига тортади матлабим —
— ночор хислатларим дунёси.

Нигоҳдай яшайин қоришиб,
сафар оҳангларга қулоқдай,
улоқиб,
ҳис бўлиб, кўришиб,
Ҳаётга кўмилгим келмоқда.
Қолиплаш юракнинг юмуши,
Андозасиз кечсин турмушим.
Намуналар кўрсатаверма,
Ақл, бўлма ҳар кун тушларим.
Совқотдим.

* * *

Сен — калбаки бахт.
Кетдинг.
Увада жойнамоздай
Муҳаббатнинг қадри тугади.
Замбуруғ умидлар — ожиз бахтиёрлигим.
Севги сени —
айри-айри яшамокка ундади.

Ахтарарсан боғламасдан айилларин,
асли бўм-бўш ва муваққат
раъйингнинг майилларин.

Сарфлаб бўлсанг қолган-қутган
софлигингни,
баллон сиқиклиги каби
дардга тўлади қалбинг.

Яна шодлик — туткич бермас учар гилам —
— олмагай тан.
Қолган умринг авайлайсан.
Окман, дея шайланасан
Олий ирқли хаёлий ишкка.

Собит яшаш, бўйин эгмоқ-чун
Сен ўзингни алдашинг керак.
Алдовни хушламоқ, кўникмоқ учун
Кундадошинг, кундошинг юрак.

ЎЛИМ

Тун туманли. У маст қайтарди,
Ўз-ўзича сўзлаб шодликдан.
Кўк гирдобдай, ер айланарди,
у йиқилди қорга юз-тубан.

Сўнгра ночор ҳаракатлари
зори бўлиб, қорда из қолди.
Жони совук муз ҳаводаги
нафас каби тарқаб йўқолди.

Синчи* кўзгаб дўстлар келмади.
Турғизарди — қопмади ит ҳам.
Ҳаётдан кўнгли тўқ, маст эди,
оқламади ишончни олам.

* Синч — рухан сезиб маъносида.

* * *

Нега олдингизга келдим, билмасман,
Билмасам, кўнглимда селим келмасам.
Ўйлайман, ушалмас ишқни йўллаган
Тақдир азобига йўлиқдикмикан.

Кўзингизга қараб сўзлайолмасман,
Ўзлигимдан озиб, бўзлайолмасман.
Ишқингиз, ўзингиз меники бу кун
Лекин шаън умрингиз ўзгага экан.

Хонада ёнади иккита юрак,
Ёнғин деб ёмонлар келса ҳам керак.
Ёнғиннинг ёлқини шунча ёруғу,
Барибир кўринмас бизнинг келажак.

Қайтарман.
Ул уйга узоқ қарайман.
Йўқ, кул уюлмаган, унда бошланган
Умидлар барқ уриб гуллаётгани,
Боя бизлар тўккан кўз ёшларидан.

* * *

Ўтиб бораётир умрим,
Топганим — азоб бўлди.
Менинг эса яшагим келар —
Тотганим азоб бўлди.
Куни битганларни кўрдим —
Тонганим азоб бўлди,
Куним битмай бошлагим келар:
Сени, орзумдаги ҳаёт!
Нажот бўлсин сўнгги йўлим!
Нажот бўлсин менга ғазот,
Келсин орзумдаги ҳаёт.
Агар ўлсам, агар ўлсам,
Шаҳид бўлсам, ғозий бўлсам, —
Икки дунём бўлсин обод,
Топай энг гўзал ўлим,
Нажот сендан — кетар йўлим!

* * *

Умрим тугаётир уфқига ботиб,
Ортиқ муҳлат берма бўлиб овора.
Оллоҳ, омонатинг — қалбим йўқотиб,
Ҳаётни севмокқа колмади чора.

* * *

Сен кўрқувчи тангри бор экан,
Сен ҳисоб бергувчи доим ёр экан,
Бўлди бас, измингни ўзгага берма,
Ким ширкка йўлиқса, гуноҳкор экан.

ИШОНЧ

Куёшдан Ой зиё олгани каби,
Куёшсиз қоп-қора қолгани каби,
Одам ҳам Оллоҳдан олмаса зиё,
Онги норасо ва шол каби қалби.

* * *

У пешинни Маккада ўқиб,
Ҳар куни асрада Тошкентда бўлди.
Йигирманчи аср туғилиб,
Саккизинчи асрада ўлди.

* * *

Жойнамоzга тиз чўкиб
аёл ибодат қилар.
Оллоҳга сано ўкиб
Шояд мағфират тилар.
Юзидаги сокинлик
асл ҳусн ҳам нурдир.
Балки бу чоғ, у уйдამас,
бунда эмас — у хурдир.
Балки мени у унутган
ва ўртамас севгим ҳам —
— Жисму-жонинг бахш эт, — деган
худбин, фидойи нолам.
Балки ёлғон туюладир
сўзларимнинг барчаси.
Балки билар даҳрий ишқи
ишқмас, ишқнинг шарпаси.
Ёки чиндан севдимми, ё
хамжон бўлди топганим.
Бир одамнинг ишқи аммо,
камлик қилди — қонмадим.
Майли, жоним, ибодат қил,
қонинг бўлиб дарёлар.
Одам ишқин фақатгина
тангри кўтара олар.
Яратганга сано бўлсин,
сен олғувчи ҳар нафас.
Истагим шул, Оллоҳни сев,
Шунинг ўзи менга бас.

ТУШКУНЛИК

Куним, бизга бошқа кун йўк, сўнггиси сен.
Тасодифнинг шамоли ҳам ташлаб кетди.
Журъатим ҳам эпламадим деб шунчасин
Ортик умид беролмай кўз ёшлаб кетди.
Вужудимни минг буклади чангак — калбим,
Колдим ҳаёт ўрамидан ташқарида.

Урилмай деб... бошни йўк, йўк, асрамадим,
Ер сиртининг бошқарувсиз тошларига.
Тошлар эса зув-зув учар ёнбошимдан,
Бу ҳаётда наҳотки мен ортикчаман.

* * *

Ўқлар шамоли
лозим эди
байроқларни
ҳилпиратмоғи.
Мўминнинг елкаси сирмаётган пистирма —
— зуғум ҳалқаси — таҳкир халқоби.

— Солдат, сени тавсия этдик орденга,
Қани, тарбия беришганидек, олдинга.

Мўминда бир фахр, бир қаҳр уйғонди жавобан,
Кўз-кўз қилди ялтиллаган пуч имонни,
Жунбуш билан олдга қалқди, янчмоқ бўлди
ватанини қўриқлаган афғонни.

У ҳали ўн кадам ҳам эмакламаганди,
чумакламаганди ҳали бор взвод,
ўк урди коқ чеккасидан,
ўк урди,
совурди бор шиддатини чиппагидан.
Командир аскарнинг уйига хат ёзди алқаб,
Ғамғусорлик қилди бурчин ҳалоллаб,
фақат, нишон ҳақда ёзилмади гап,
командир қўйганди нишонни ўзгага кўзлаб.

ҚЎЛСИЗ АСКАРНИНГ КЕЙИНГИ ХАЁТИДАН ЛАВҲА

У маст эди, изғиринда
Йиқилди тор йўлакка.
Чўқморли тош қирраси,
Урилди нақ юракка.

Тунда уни кимлардир
уйига келтиради.
У туш кўрар, келтирган
ўзин собиқ қўллари.

Чопилган, дарвиш қўллар
сўз бошлади оғриниб:
«Сен инсонсан, аташар
еру-кўкнинг онги деб.

Сенга қилардик таъзим,
яшардик сўраб шавқат,
Нуроний юзларингда
борлигида муҳаббат.

Аммо биз шаҳид кетдик,
Фақат руҳимиз омон.
Ўликни каби сени,
судрар бу кун оломон.

Жангларда қурбон бўлган
Гумроҳлар хуни туриб,
Паймол бўлган ватаннинг,
Элнинг қарғиши уриб,

Яна кўча-кўйларда
Қолиб кетсанг хору-зор,
Кўтаролмаса гар
кўксингдаги мажруҳ ор,

Ўша қарғиш руҳини
Ўзингга қилгин имон,
Шўрлик аҳволинг учун,
Қилгай улуғ кўзғолон».

Кўл сўзини тугатди.
Аскар эса хали
ухлаб ётар эди.

ХИРГОЙИ

Бирпас рухни уйғотиб
дилда қолмай даъвоси
товушлар тинаяпти,
сўнаяпти садоси.

Эркин нигоҳ ташлар қиз
кўча-кўйда, ўтарда,
энг ожиз, энг баҳосиз
изҳорни унутарман.

Куни бўйи кўрганим
тасвирларнинг хотирин
бандиси бўлсам ҳамким
унутилар охири.

Танбал лошдан ҳайдалиб,
таъмасиз туман бўлсам,
ё учқунга айланиб
лаҳзалик қўрдай сўнсам.

Сокин елнинг эпкини
кўзғар масъум истакни
севдим ёввойи эркни
ва қайғусиз қисматни.

Дунё хаёлларининг
заррасин қолдирмайин
дарди йўқ эркин бўлсам,
элни севсам нурдайин.

НАЖОТКОР

Дунё бекаму-кўст ва эди мангу,
Одамлар ҳаётга, бахтга тўйишди.
Муштипар онадай ардоқларди у,
Аммо дунёни ҳам севмай қўйишди.

Нимадир йўқолди, нимадир кетди,
Чорасиз куйишди, сирга йўйишди.
Улар гарчанд комил, хур эди энди,
Энди бир-бирин ҳам севмай қўйишди.

Кимдир эга бўлди, кимдир бош бўлди,
Дунёни гоҳо тенг, нотенг бўлишди.
Юракка керакдан ортиги тўлди,
Сўнг ўз-ўзларин ҳам севмай қўйишди.

Замин эса бақо даргоҳи аро
Зарралигин билмай, юзар бахтиёр.
Оллоҳ марҳамати бўюқдир, зеро
Унинг меҳригина ёлғиз халоскор.

ИЛИНЖ ҲИССАСИГА ГИНА

Биламан
кўнглимни етаклаган
ичимдаги қаттиқ ҳисса
мудхиш изтиробдан қайралса
уқаланиб арзга айланса
қакшаса қалбдаги ғарғара
сени йўқлардим
ийғлардим ишониб
айрилганимга.

ИККИ ЮЗ

Аслида замонга эдик-ку фарзанд
Қора кунларида ўзни ок тутдик.
Ишимиз бўлмади у билан, қасддан
У ўзга, биз ўзга байроқ тутдик.

* * *

Жилмайганинг нисбий иноят,
Тонсанг ёлгон, тонмасанг шафкат.
Сенинг хуснингда йўк ниҳоят,
Биз маънавий қашшокмиз фақат.

Илоҳ берган товшу, нигоҳинг
Қайдан сездим уни мен гумроҳ.
Бугун шўрлик бошим гуноҳли,
Жим турмоғим ягона паноҳ.

Жонфизо рўй, қўй илмоқ сўзни,
Завқланмоғим, бебурдлик захми.
Қолган озроқ субутни, ўзни
асрамоққа етади фаҳмим.

* * *

Гўзаллигинг сингари
ўткинчидир муҳаббат.
Олиб қочма юзларинг,
муҳаббатдан кутма бахт.
Дилимизда ёнган ишқ
балки ёнмас бундан сўнг.
Минг ичида икки ошиқ
ишқигина келар ўнг.
Улар тангри ёрлақан
ҳақиқий ишқ рунчаси.
Нега менга зорланасан,
ахир бизлар шунчаки...
Олиб қочма юзингни,
Бир кун ўтади бари.
Ёшлиқ биздан ўзини
Олиб кетган сингари.

ХАЁЛОТДАН ҲАЁТГА

Шодман, дайди тасодифнинг
милтираган туйғуларига
умримнинг бўш танаффуси
эрмак истаб йўғрилганида.

Ўзганимас мендаги у ва
ўйларканман ундаги менни,
кунт бағишлар — бу даъво,
ўйланишга ундаётгани.

Хунобликка кўниколмасдан,
урғу бериб оддийликларга,
сиз томонга чекинаяпман
эй, жамийки дохийий нарса.

МУНДАРИЖА

«Бу орзумас, соғиниш холос...»	3
«Бир сония ичра тўсатдан...»	4
Юрак	5
Гўллик гўллигича колди.	6
«Имконимдан улкан...»	7
Пушаймон	8
«Кўнглимдаги гуноҳ...»	9
Сўнги ўкинчлар	10
«Ховлиқма бу...»	10
«Қартайган онаси ва...»	11
Бугун неки	12
Куср хонандаси	13
Рубой	13
Юракка эътирозим	14
Қаҳвахонада	15
«Жисмингдаги илохий...»	16
«Шунчаки бир...»	17
«Аёзли кун...»	18
«Ишқ — истама, ўқсинма, кўник...»	19
«Сенга кўнглимни тикиб...»	20
«Илхом ҳам илохий бир неъмат...»	21
Соғинч	21
«Юлдузлар ёнганда мисоли гулхан...»	22
«Вакт домида емирилиб...»	23
Ҳадисдан	23
Ривоятдан	24
Айириб қўйсалар	24
Замон сенга бокмаса	24
Шукурки	25
Амир Темур исёни	26
Ҳадисдан	27
Орау	28
«Икки йўл айрилган...»	29
«Иложсизман дея...»	29
«Айбим кўп, азоби хоритар гоҳо...»	30
«Димиккан садолар сиртидаги чанг...»	31
Ҳомилали аёл ҳақида хикоя	32
Файзуллоҳ Хўжаев хотираси...»	33

«Рухим, не истайсан, нени тилайсан?»	34
Зерикиш	35
«Сен — қалбаки бахт...»	36
Ўлим	37
«Нега олдингизга келдим, билмасман...»	38
«Ўтиб бораётир умрим...»	39
Умрим тугаётир уфкига ботиб...»	39
«Сен қўрқувчи тангри...»	40
Ишонч	40
«У пешинни Маккада ўқиб...»	40
«Жойнамозга тиз чўқиб...»	41
Тушкунлик	42
«Ўқлар шамоли...»	43
Кўлсиз аскарнинг кейинги ҳаётдан лавҳа	44
Хиргойи	46
Нажоткор	47
Илинж ҳиссасига гина	48
Икки юз	48
«Жилмайганинг нисбий иноят...»	49
«Гўзаллигинг сингари...»	50
Хаёлотдан ҳаётга	51

Адабий-бадиий нашр

МУҲАММАД ИСМОИЛ

ТАСАВВУР ЧИЗИҚЛАРИ

Шеърлар

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни
Бош таҳририяти
Тошкент — 1998

Мухаррир *Э. Мирзоҳакимова*
Бадний муҳаррир *Ф. Башарова*
Техник муҳаррир *Д. Габдраҳманова*
Мусахҳих *Ж. Тоирова*

Теришга берилди: 23.06.98 й. Босишга рухсат этилди:
24.08.98 й. Бичими 84x108^{1/32}. Антиква гарнитураси. Офсет бос-
ма. Шартли босма табови 2,94. Нашриёт-хисоб табови 1,68. Ада-
ди 3000 дона. Буюртма № 2778. Баҳоси келишилган нархда.

**«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмаҳонаси,
700083, Тошкент шаҳри, «Буюк Турон» кўчаси, 41.**

И 81

Исмоил, Муҳаммад.

Тасаввур чизиклари: Шеърлар.— Т.: «Шарк», 1998.— 56 б.

Инсон ўз тақдирини ўз кўли билан яратолмагани каби, истеъдодини ҳам кўл билан яратолмайди. Истеъдод турма бўлади. Истеъдод туфайли қалб ўзининг олий даражасига эришади. Қалб илми эса шоир камолотга етказиши лозим бўлган фан. Инсон кечинмаларининг янги сайёрасини кашф этган шоиргина ҳақиқий шоирдир.

Ушбу китобда Муҳаммад Исмоил ўз истеъдодининг «тасаввур чизиклари» орқали бизни ҳали ҳеч ким из ташламаган сайёрага таклиф қилади, деган умиддамиз.

Ўз2